

UTVIKLINGSHEMMETES LIVSSITUASJON

REFLEKSJONER OVER FORTID, NÅTID OG FRAMTID

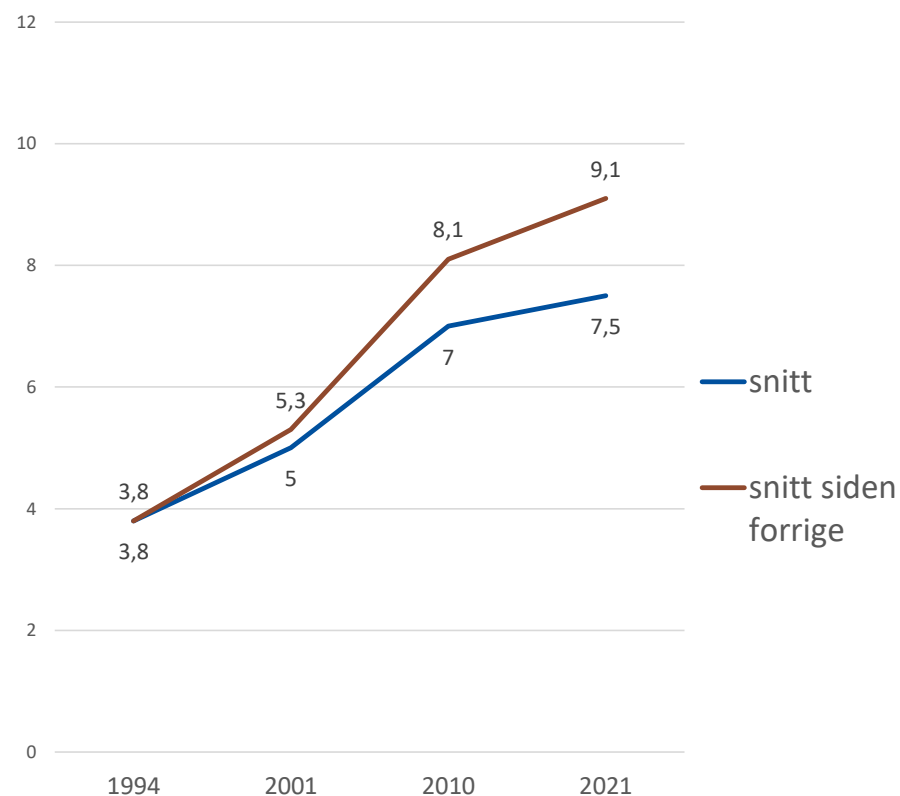
Jan Tøssebro

Foredragets disposisjon

- Utfordringen
 - Å forstå utviklingen de siste 25 åra
- Innfallsvinkel
 - Utviklingstrekkene siden 1994
 - En modell for å forstå – hva skjedde da et enstemmig Storting vedtok reformen?
 - Beslutninger i organiserte anarkier
 - Betydningen av eksterne “strømmer”
- Refleksjoner rundt ei tidslinje
 - Begynnelsen
 - Mot 1985
 - Reformåra
 - Etter 2000
- Hva nå – kan en få reformen tilbake på sporet?

En tvetydig utvikling I: 1994-2021

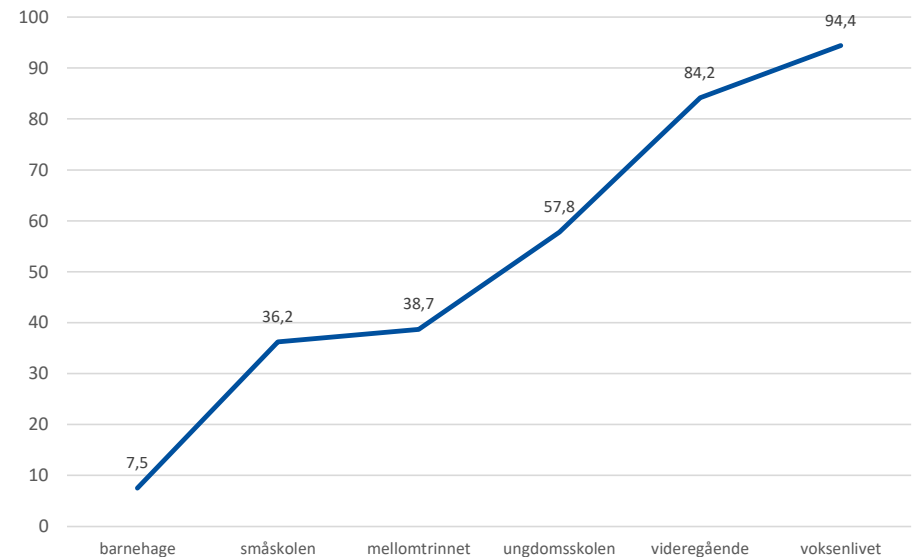
- Problematiske utviklingstrekk
 - Bolig
 - Bofelleskapenes størrelse
 - Vanlig bolig i ordinært nabolag
 - Eie eller leie
 - Boligøkonomi
 - Vedlikehold

En tvetydig utvikling II

- Problematiske utviklingstrekk fortsatt
 - Sysselsetting
 - Skulle komme over tid
 - Ute av Arbeid med bistand
 - VTA utvidet, men ikke for utviklingshemmete
 - Flere uten dagaktivitet
- Mer positive trekk
 - BPA
 - Hverdagslig synlighet
 - Noen som husker naboprotestene?
- Ellers mye status quo

Andel utenfor "ordinær" virksomhet

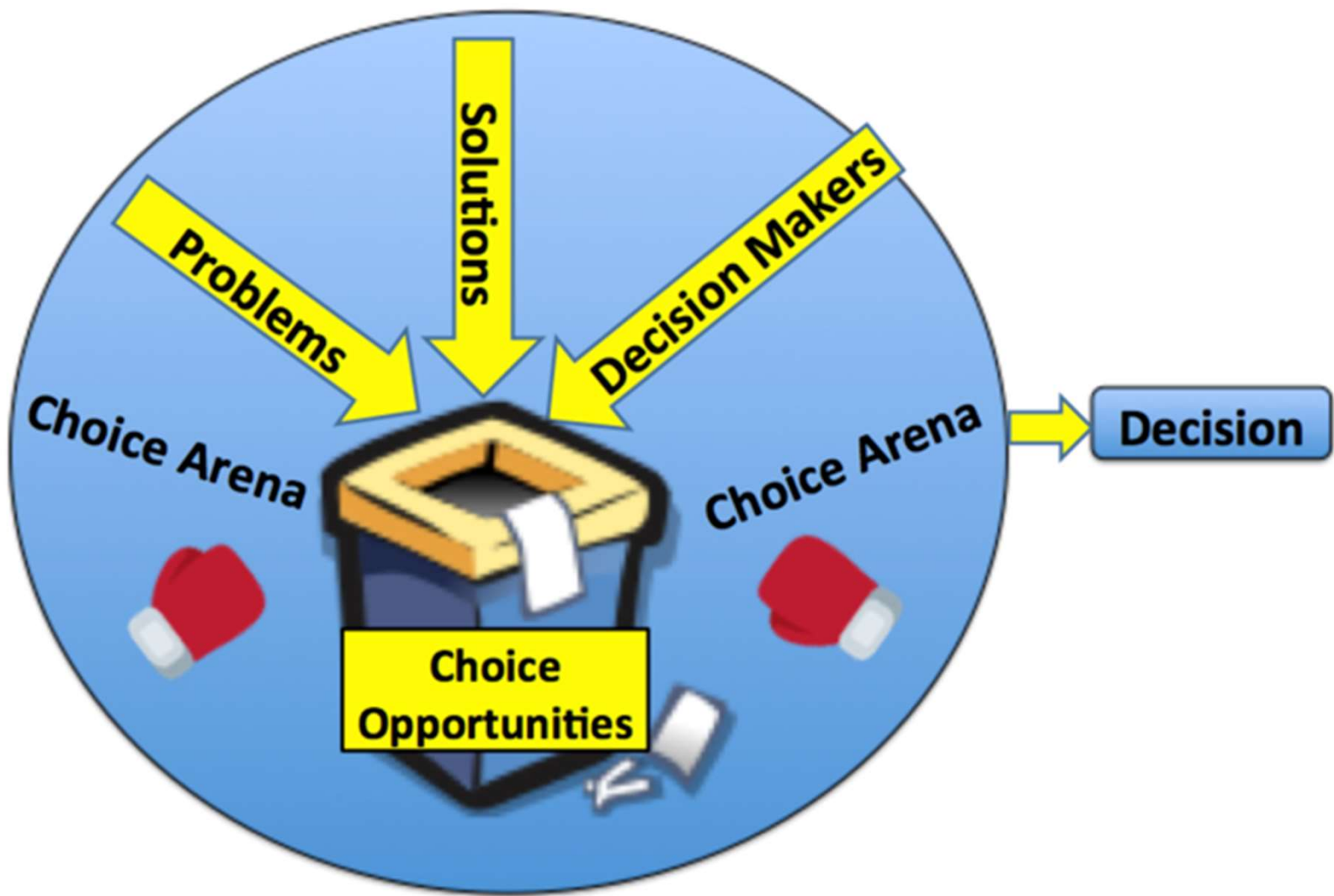

De nasjonale politiske reaksjonene

- Måla fra 1990-åra står fast – gjentatt mange ganger
- Forsterket på enkelte punkt:
 - CRPD - selvbestemmelse
 - Eierlinja
- Virkemidlene svekket
 - Fra rundskriv HB 1255 (1993) til *Alle trenger et trygt hjem (2021)*
 - Melding til Stortinget nr 45 (2012-2013)
 - Ambisjoner og ansvarsfraskrivelse?
 - Oppfølging av NOU 2016: 17 *På lik linje*

Analysemodell

- Beslutninger i organiserte anarkier (Garbage can model)
 - Problemer
 - Løsninger (inkludert løsninger som søker problemer)
 - Store bofellesskap og ensomheten/fagmiljøet
 - Aktører
 - Beslutningssituasjoner
- Andre strømmer
 - Klar kobling til søppelkassen – påvirker problemforståelse og løsningsrepertoar
 - Lav kobling til søppelkassen – strømmer en møter på veien (eksempel: hvordan kunne en radikal reform bli enstemmig vedtatt?)

Begynnelsen – tidlig i 1960-åra

- Den terapeutiske debatten
 - Ny optimisme, Følling, Kanner og utviklingsmodellen
 - Stemplingsteori og betydningen av normale stimuli
 - Det nye subjektet
- Aktører: Nic Waal, unge barnepsykiaterne, bråkete vernepleierstudenter, Skouen
- Problemet: den gamle løsningen
- Eksterne strømmer:
 - Velferdsstaten; uføretrygd 1961, folketrygden 1967, “folkhemmet”, “myten om velferdsstaten”
 - Diffusjon – ideer på vandring, Kennedy
 - Normalisering V1.0
- Løsninger og beslutningssituasjoner:
 - Ingen løsning, finansiering av små institusjoner, kvalitetsheving, profesjonenes inntog, skole

Mot 1985

- Skandaler og Lossius I, nye skandaler og Lossius II
- Løsning 1: ansvars plassering
 - 1970: Offentlig ansvar og fylkeskommunens rolle
 - 1980: Arbeidsdeling fylkeskommune og kommune
- Løsning 2: Institusjonsutvikling
 - Ansatte
 - Levekår
- Internasjonale strømmer:
 - gradvis nedbygging fra rundt 1970 (Sverige, England, USA)
 - Normalisering V2.0
- Aktører:
 - Rettferd for handikappede, NFPU, overlegene, rådet for funksjonshemmete, ...

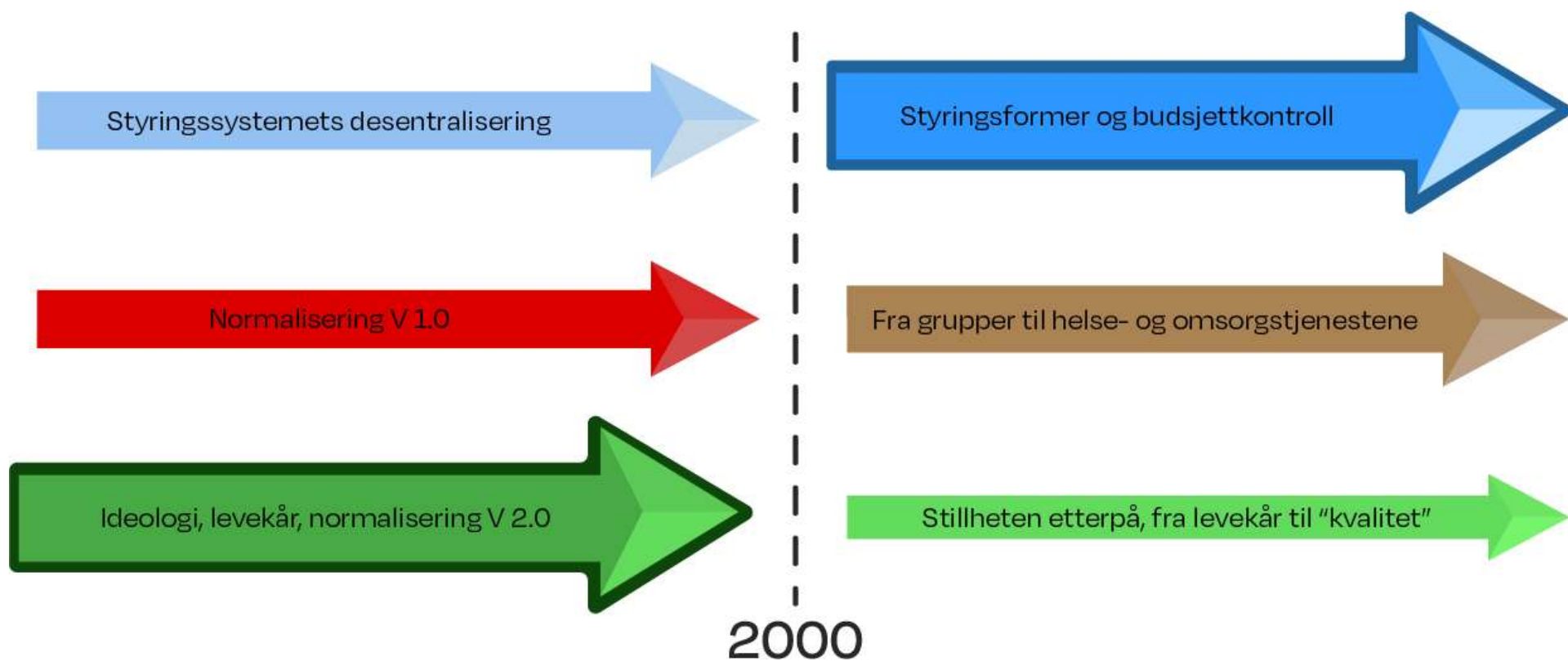
Reformperioden

- Aktører: NFPU, alliansepartnere i sosialdepartementet, Lossius II
- Problemet: Institusjonene
- Eksterne strømmer:
 - Arbeidsdeling i forvaltningen – kommunalisering som løsning
 - Utviklingen i andre land og sektorer
 - Normalisering V2.1 – verdsetting av sosial rolle
- Løsninger: kommunalisering og institusjonsavvikling
- Beslutningssituasjoner:
 - Skandaler og kritikk. Problemet: noe må gjøres.
 - En løsning i pakt med tunge strømmer - kommunen

Etter 2000 – stillheten etterpå

- Beslutningssituasjon:
 - Stillheten etterpå, fra reformidealer til kommunal hverdag
- Problemet – si det, ikke noe som virkelig inntar agendaen
- Aktørene
 - Ansatte – fra vaktbikkje til lojalitet
 - Departementet – nye koster
 - NFU – møter døve ører
 - Kommunen som bakkebyråkrat, budsjettprosesser
- Strømmer:
 - Øremerking og inntekstssystem, budsjettkontroll
 - Politiske strømmer: fra målgrupper til “helse og omsorg”, fraa levekår til “kvalitet”
 - Styringsstrømmer: New public management

Trender og strømmer illustrert

Framtid

- Pessimisten:
 - Å styre landet i turbulente tider
 - Skattelette og privat rikdom
 - Dagsorden
 - Demografisk endring
- Aktivisten:
 - Framtida er ikke noe som kommer, den skapes
 - Kan en på ny knytte an til en “nyttig” strøm?
 - Dersom det ikke går politikk i saken, går det møll i den (Johan Borgen)